

ЗАТВЕРДЖУЮ

в.о. президента державного некомерційного підприємства "Державний університет "Київський авіаційний інститут"

Ксенія СЕМЕНОВА

« 07 » 04 2025 року

ВИСНОВОК

Державного некомерційного підприємства "Державний університет "Київський авіаційний інститут" (далі – КАІ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Калинюка Віктора Євгеновича, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка на тему "Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення"

Витяг

із протоколу № 1 розширеного засідання кафедри економіки
від 14 березня 2025 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри економіки:

Головуючий на засіданні – проф. кафедри, д.е.н., професор, Пілецька С.Т., зав. каф., д.е.н., професор, Ареф'єва О.В., д.е.н., професор, Васюткіна Н.В., д.е.н., професор, Касьянова Н.В., д.е.н., професор, Кочетков В.М., к.е.н., доцент, Андрієнко М.М., к.е.н., доцент, Антоненко К.В., к.е.н., доцент, Белінська Г.В., к.е.н., доцент, Кравчук Н.М., к.е.н., доцент, Сафонік Н.П., к.е.н., доцент, Сімкова Т.О., ст. викладач Іванов В.А.

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники інших кафедр КАІ:

Лелеченко Анжела Павлівна – завідувач аспірантури та докторантури КАІ, д. держ. упр., професор,

Коваленко Юлія Миколаївна – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та оподаткування,

Рибак Олена Миколаївна – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та оподаткування,

Чумак Оксана Володимирівна – д.е.н., професор, професор кафедри економіки та бізнес-технологій,

Побережна Заріна Миколаївна – д.е.н., професор, професор кафедри логістики.

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники з інших навчальних закладів:

Прохорова Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри економіки та менеджменту Харківського Національного університету ім. Каразіна (м. Харків, Україна).

Мушнікова Світлана Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління фінансами, облікової аналітики та моніторингу бізнесу Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро, Україна).

Михальченко Ганна Григорівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємств, Харківського Національного університету ім. Каразіна (м. Харків, Україна).

Серед присутніх 8 докторів економічних наук, 7 кандидатів економічних наук 1 доктор наук з державного управління, 1 – ст. викладач.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри економіки КАІ Калинюка Віктора Євгеновича на тему “Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення”, поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 05 – Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 – Економіка на тему “Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення”.

Науковий керівник – д.е.н., професор, зав. кафедри економіки Факультету економіки та бізнес-адміністрування КАІ Ареш’єва Олена Володимирівна.

Дисертація виконувалась на кафедрі економіки (економіки повітряного транспорту) Факультету економіки та бізнес-адміністрування КАІ. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Факультету економіки та бізнес-адміністрування НАУ (протокол № 9 від 23 жовтня 2020 року). Уточнену редакцію теми дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Факультету економіки та бізнес-адміністрування КАІ (протокол № 2 від 22 лютого 2024 року).

Виступили:

Здобувач Калинюк Віктор Євгенович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 05 – Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 – Економіка.

(Аспірант Калинюк Віктор Євгенович виклав основні положення своєї презентації, акцентуючи увагу на актуальності теми дослідження, предметі, об’єкті, завданнях, науковій новизні на результатах отриманого дослідження).

Після закінчення презентації Калинюка Віктора Євгеновича присутніми на захисті фахівцями були поставлені наступні запитання:

Запитання до здобувача:

1. Сафонік Н.П., к.е.н., доцент кафедри економіки КАІ.

Запитання: В чому полягають сучасні підходи до трактування поняття «економічна

безпека підприємства» (Слайд 4).

Відповідь: Дякую за запитання. Формування економік нового типу, наповнення їх знаннями і загрозами з різних джерел середовища діяльності підприємств потребує адаптації до змін. Їхній послідовний розвиток та взаємне проникнення відображало еволюцію розвитку продуктивних сил, виробничих відносин, напрями розвитку ринкового середовища. Це стало передумовою удосконалення наукових підходів щодо визначення місця і сутності «економічної безпеки підприємства».

Після детального вивчення підходів до визначення сутності «економічної безпеки підприємств» можна зробити висновок, що дана економічна категорія базується на різних рівнях «економічної безпеки», яка перебуває на мікрорівні економічної безпеки, але забезпечення якої залежить від усіх інших рівнів, а отже взаємопов'язане з ними. А оскільки вони є взаємопов'язані, то можна сказати, що економічна безпека підприємства - це один із рівнів економічної безпеки, а стан економічної безпеки підприємства - одна з найбільш чутливих характеристик його діяльності.

2. Антоненко К.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки КАІ.

Запитання: Розкрийте, будь ласка, сутність рушійних сил відтворення, які є частиною схеми ефективної системи адаптивних змін на підприємстві СЛАЙД 6.

Відповідь: Дякую за запитання. Першою з рушійних сил є проблеми економічної безпеки підприємства в умовах цифрової економіки, які створюють інформаційні загрози. Серед них:

1) широкомасштабне впровадження інформаційних і комунікаційних технологій в усіх сферах функціонування підприємства та суспільства в цілому;

2) зростання ролі інформаційних ресурсів та їх принципова вразливість від різного роду погроз, інформаційної зброї, оскільки властивість їх безпеки не є «вродженим», емерджентним, системоутворюючим;

3) суттєва зміна в організації інформаційних і комунікаційних технологій, що характеризується мініатюризацією, швидкодією, мережевою інтеграцією. Все це забезпечує не тільки високу ефективність, а також дозволяє використовувати сучасні технології в якості інформаційної зброї;

4) зростаюча загроза зловмисних дій щодо інформаційних ресурсів, як інструменту, що забезпечує конкурентні переваги. Звичайно цифрові загрози сьогодення мають великий вплив на формування та функціонування економічної безпеки.

3. Андрієнко М.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки КАІ.

Запитання: чому саме ви обрали як основну парадигму в своїй роботі неотехнологічне відтворення?

Відповідь: Дякую за запитання. Неотехнологічне відтворення є невід'ємним процесом на всіх рівнях. Так, під відтворенням економіки розуміють систематичне поновлення соціально-економічних процесів. Розширене відтворення — це процес виробництва економічних благ у збільшених розмірах, який постійно повторюється.

Сучасна економіка, що базується на неотехнологічному відтворенні, постійно вимагає впровадження інновацій та інформаційних технологій. Це означає, що для успіху підприємство повинно постійно адаптуватися, використовуючи нові технологічні рішення та сучасні інформаційні системи.

Відтворення можна розглядати також на рівні мікроекономіки, коли безперервність, повторюваність виробництва відбувається в межах окремого підприємства, господарства.

Неотехнологічне відтворення на підприємстві передбачає здійснення процесу відтворення на інвестиційному підґрунті. Воно включає оновлення виробничих відносин на основі інтелектуалізації праці, а також наскрізної діджиталізації, яка відбувається на всіх стадіях розвитку підприємства.

4. Кочетков В.М., д.е.н., професор, професор кафедри економіки КАІ.

Запитання: На слайді 13 представлено розроблений теоретико-методичний підхід до оцінювання економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення. Охарактеризуйте його як цілісність.

Відповідь: Дякую за запитання. Запропонований теоретико-методичний підхід дозволяє розширити уявлення про превентивні заходи у вирішенні проблем забезпечення економічної безпеки підприємств, що сприяють нейтралізації сучасних ризиків та загроз, реалізації можливостей на основі синергії наявних ресурсів, а також створює основу для розробки комплексного інструментарію діагностики та забезпечення економічної безпеки в умовах неотехнологічного відтворення.

Запропонований підхід було апробовано для п'яти транспортних підприємств (ПП «ТРАНС ЛОГІСТИК», ПАТ «ДХЛ ІНТЕРНЕШНЛ УКРАЇНА», ТОВ «МЕРСК УКРАЇНА ЛТД», ТОВ «ГУД ЛОГІСТИК», ТОВ «ЖЕФКО УКРАЇНА») за період 2018-2022 рр. та надано оцінку рівня економічної безпеки. Для кожного підприємства проведено аналіз за окремими складовими економічної безпеки, на основі чого спрогнозовано його динаміку.

5. Касьянова Н.В., д.е.н., професор, професор кафедри економіки КАІ.

Запитання: Охарактеризуйте динаміку інтегрального показника економічної безпеки транспортних підприємств в контексті можливого неотехнологічного відтворення. У Вас це на слайді 29.

Відповідь: Дякую за запитання. Це графічна інтерпретація інтегрального показника економічної безпеки транспортних підприємств за 2018-2022рр. Так, для підприємств ПП «ТРАНС ЛОГІСТИК» та ПАТ «ДХЛ ІНТЕРНЕШНЛ УКРАЇНА» значення Інтегрованого показника економічної безпеки у 2018-2022рр. знаходяться в області середнього рівня і демонструють позитивну динаміку, при цьому найкращі показники у підприємства ПП "ТРАНС ЛОГІСТИК". Низький рівень економічної безпеки у підприємств ТОВ «ГУД ЛОГІСТИК» та ТОВ «ЖЕФКО УКРАЇНА». Таким чином, по кожному досліджуваному підприємству спостерігається індивідуальна тенденція і, в той же час, має місце певна стабільність інтегрального показника. Це тому, що не спостерігаються стрибкоподібні зміни на підставі якісних інноваційних впроваджень, а тільки модернізаційні покращення.

6. Васюткіна Н.В., д.е.н., професор, професор кафедри економіки КАІ.

Запитання: У роботі ви пропонуєте організаційно-економічне забезпечення удосконалення складових системи економічної безпеки підприємства на стратегічному та тактичному рівнях в умовах неотехнологічного відтворення. Розкрийте його сутність.

Відповідь: Дякую за запитання. Запропоноване організаційно-економічне забезпечення складається з трьох компонентів: теоретичної, організаційної та

економічної, взаємозв'язок яких забезпечується як комплексними напрямками їх реалізації, так і ґрунтується на відповідних імперативах.

Концептуальний підхід до забезпечення удосконалення складових системи економічної безпеки підприємства на стратегічному та тактичному рівнях в умовах неотехнологічного відтворення являє собою систему поглядів та принципів, що визначає сутність, цілі та завдання забезпечення економічної безпеки на відповідних рівнях в умовах активного впровадження новітніх технологій.

Особливість даного підходу у врахуванні технологічних тенденцій та можливостей для створення нових продуктів, послуг та бізнес-моделей, здатності швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, технологічні тенденції та інтеграція цифрових технологій в усі сфери діяльності підприємства для підвищення ефективності його функціонування та конкурентоспроможності.

7. Побережна Зарина Миколаївна, д.е.н., професор, професор кафедри логістики.

Запитання: Які висновки ви можете зробити із результатів розрахунків на слайді 17?

Відповідь: Дякую за запитання. На основі проведених розрахунків можна зробити наступні висновки:

- 1) високе значення коефіцієнта зносу основних фондів для всіх підприємств (більше двох третин від загального показника) свідчить про високу зношеність основних фондів підприємств;
- 2) значення коефіцієнту реальної вартості основних засобів у структурі майна має тенденцію до поступового зниження для всіх досліджуваних підприємств. Це може бути причиною виникнення ризику недостатнього забезпечення основними засобами та виробничою інфраструктурою;
- 3) рівень фондоозброєності досліджуваних підприємств протягом аналізованого періоду демонструє як зростання, так і незначне зниження, найвище значення вартості основних фондів на одного працівника компанії у ПП «ТРАНС ЛОГІСТИК» у 2022 році;
- 4) показники рентабельності основних засобів демонструють високий рівень у ПП «ТРАНС ЛОГІСТИК» та середній рівень у інших підприємств. Існує негативна тенденція до їх зниження, що викликана насамперед зовнішніми чинниками.

8. Чумак Оксана Володимирівна, д.е.н., професор, професор кафедри економіки та бізнес-технологій.

Запитання: Охарактеризуйте представлені на Слайді 4 підходи: системний, комплексний, внутрішній, ресурсний та мотиваційний?

Відповідь: Дякую за запитання! У зв'язку з бурхливим розвитком наукових досліджень нині існує велика кількість підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємств». Розглянувши основні підходи до визначення природи економічної безпеки підприємства, пропонуємо розглянути їх відповідно до такої групи підходів: системний, комплексний, внутрішній, ресурсний та мотиваційний.

Представники сутнісного (іманентного) напрямку розглядають «економічну безпеку підприємства» як стан підприємства, а точніше, іманентний вектор включає напрям визначення економічної безпеки підприємства через стан використання ресурсів, стан захисту прибутку, стан розвитку підприємства, стан економічної свободи та стан

потенціалу підприємства. Системний підхід визначає сутність поняття «економічна безпека підприємства» однією неподільною системою, що містить у собі два вектори розвитку: внутрішній і композитний. Композитний вектор представляє економічну безпеку підприємства як низку заходів щодо забезпечення або узгодження її різних рівнів. Згідно з ресурсно-орієнтованим підходом, економічна безпека підприємства має гарантувати збереження та оптимальне використання його ресурсів. Мотиваційний підхід ґрунтується на забезпеченні економічної вигоди в розвитку зацікавлених сторін і підприємств у майбутніх періодах.

9. Рибак Олена Миколаївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та оподаткування,

Запитання: Слайд 8. Архітектура неотехнологічного відтворення на підприємстві. Охарактеризуйте структуру побудови неотехнологічного відтворення.

Відповідь: Дякую за запитання! Особливості побудови структури неотехнологічного відтворення на підприємстві полягають у врахуванні специфіки виробничих процесів та економічного середовища. В першу чергу, необхідно аналізувати наявні ресурси, які включають у себе людські, матеріальні та фінансові ресурси, щоб забезпечити їх ефективне використання. При побудові структури неотехнологічного відтворення важливо враховувати специфіку галузі, в якій діє підприємство, та конкурентні переваги, які може використовувати підприємство.

Крім того, необхідно розробляти ефективні стратегії адаптації та розвитку персоналу, фінансовими ресурсами та оптимізації бізнес-процесів з урахуванням особливостей виробничої діяльності. Важливою складовою структури є також впровадження сучасних технологій та інновацій, що дозволить підприємству підвищити продуктивність та конкурентоспроможність. Крім того, забезпечення ефективної комунікації всередині підприємства та зовнішніх стейкхолдерів також є важливою складовою успішної структури неотехнологічного відтворення.

10. Белінська Г.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки КАІ.

Запитання: Скажіть, будь ласка, як саме повинен відбуватися процес позиціонування досліджуваних підприємств? Які висновки мають робити фахівці? Слайд 26.

Відповідь: Дякую за запитання! В дисертації пропонується удосконалений адаптивно-індикаторний підхід до визначення інтегрального індикатора економічної безпеки. Він ґрунтується на виявленні стимуляторів та дестимуляторів економічної безпеки з виділенням відповідних зон економічної безпеки та їх відповідності певній стратегії в залежності від наявного рівня економічної безпеки.

Оскільки індикативний аналіз є базою для методичних підходів до оцінки економічної безпеки, обґрунтування порогових значень складових економічної безпеки сигналізують про перехід від безпечного стану до небезпечного.

В основі порогових значень індикаторів економічної безпеки лежить попереджувальний характер загроз, оскільки однією з основних цілей економічної безпеки є забезпечення превентивності заходів щодо нейтралізації можливих негативних подій. Граничні значення можуть описувати бажаний стан рівня економічної безпеки на звітну

дату, досягнення якого свідчить про стійкість та ефективність діяльності підприємства. Це дозволяє запобігати несприятливим наслідкам у вигляді кризових явищ, зниженню конкурентоспроможності та втраті можливостей до розвитку.

11. Кравчук Н.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки КАІ.

Запитання: Пояснить, будь ласка, як саме роль стимуляторів і дестимуляторів при позиціонуванні досліджуваних підприємств? Слайд 27.

Відповідь: Дякую за запитання! слід зазначити, що це наступний етап дослідження. Він полягає у лінгвістичному описі можливих стратегій підвищення рівня економічної безпеки підприємств. Їх сутнісне наповнення ґрунтувалось на розрахунках індикаторів.

Вони були розділені на три типи залежно від характеру їхнього впливу на економічну безпеку. Це стимулюючі індикатори, дестимулюючі індикатори та змішані індикатори. Стимулюючі індикатори сприяють підвищенню інтегральної оцінки, оскільки їх значення зростає. І навпаки, дестимулюючі індикатори призводять до зниження інтеграційної оцінки. Змішані індикатори сприяють зростанню інтегральної оцінки до певної межі та зменшенню значення інтегральної оцінки при перевищенні порогового значення. Потім значення характеристик модифікуються за необхідності.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – д.е.н., проф., зав. кафедри економіки КАІ Ареф'єва Олена Володимирівна.

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку економіки стала активізація інтеграційних процесів на всіх рівнях діяльності суб'єктів господарювання. Ефективні зміни в умовах неотехнологічного відтворення будь-якого підприємства неможливо без урахування стану галузі та потенційних можливостей зміцнення конкурентних позицій. Забезпеченість матеріальними, трудовими, фінансовими та інформаційними ресурсами не гарантує безумовного успіху і стійкості на ринку. Велике значення набуває здатність вчасно орієнтуватись у змінах умов неотехнологічного відтворення, ринковій кон'юктурі та використовувати сучасні підходи до визначення рівня і темпів змін економічної безпеки підприємства потребують подальшого вивчення.

У цьому контексті основні детермінанти розвитку повинні орієнтуватись на випереджаюче впровадження змістовних складових неотехнологічного відтворення в органічному взаємозв'язку із вибором стратегій адаптації підприємства, забезпечення ефективності і конкурентоспроможності. Це, у свою чергу, вимагає систематизації сучасні підходи до встановлення ролі і місця економічної безпеки підприємств із застосуванням системного підходу та визначено їх типи і економічної безпеки підприємства в контексті встановлених джерел та спектру загроз за рівнями.

Концептуальні основи механізму формування стратегій адаптації економічної безпеки підприємства при неотехнологічному відтворенні; впровадження якої на підставі розробленої структурно-функціональної моделі дасть можливість визначення логічних взаємозв'язків між складовими обумовлюють необхідність пошуку теоретичних засад та практичного інструментарію удосконалення організаційно-економічного

забезпечення через складові економічної безпеки підприємства на стратегічному і тактичному рівнях в умовах неотехнологічного відтворення.

Складною проблемою для вітчизняних транспортних підприємств є незадовільний технічний та моральний стан значної частини обладнання, що впливає на рівень економічної безпеки підприємств та обмежує їх використання на міжнародних ринках. Слід відмітити, що економічна стійкість і ділова активність підприємств дуже низька, нездатність їх конкурувати з європейськими за споживачів, цінову політику, призводить до того, що вони втрачають не тільки зовнішній, а й внутрішній ринок. Певна частина проблем підприємств пов'язана з необхідністю підтримувати конкурентні позиції та недостатнім фінансуванням, організацією бізнес-процесів, їх видами, а також, обсягами надання послуг, робіт наявністю оновлених основних засобів тощо. Тому слід відзначити, що дослідження проведено з особливо актуальної проблеми.

Розроблено концептуальні основи механізму формування стратегій адаптації системи економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю розроблених теоретичних положень, методичних, практичних рекомендацій щодо формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в органічному поєднанні з архітектонікою неотехнологічного відтворення та удосконалення організаційно-економічного забезпечення.

Кількість опрацьованого Калинюком В.Є. методологічного та статистичного матеріалу з ґрунтовних питань теоретичних засад можливості і здатності адаптувати економічну безпеку підприємства через випереджаючі впливи дозволило розробити адаптивно-індикаторний підхід до обґрунтування і вибору стратегій адаптації економічної безпеки підприємства за її рівнями та розвинути індикаторно-практичний підхід до оцінки складових економічної безпеки через можливості, загрози та ризики при неотехнологічному відтворенні, який ґрунтується на комплексному показнику, враховує функціональні складові та оцінюється на підставі розрахунку сукупності індикаторів через знаходження їх в межах допустимого діапазону до порогових значень.

При цьому, дослідження проводилося в рамках опрацювання перспектив постіндустріального розвитку, неотехнологічному відтворенні підприємств відповідно до етапів запровадження суб'єктивних та об'єктивних передумов інноваційно-інвестиційної політики та процесів цифровізації економічних систем у країнах Європейського Союзу, «Нової економічної стратегії 2030», «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року», «Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери» тощо.

Структура дисертаційної роботи обумовлена її метою і являє собою цілісний комплекс послідовних розробок, які включають теоретичні узагальнення та уточнення понять, методичні підходи щодо визначення рівня економічної безпеки підприємств; обґрунтування принципів, технологій встановлення адаптивних стратегій досліджуваних підприємств в умовах неотехнологічного відтворення.

Рівень теоретичної та практичної підготовки Калинюка В.Є. характеризує його як професійного науковця, працездатного, вимогливого до себе, з достатнім рівнем загальної ерудованості, вмінням логічно мислити та проводити

критичний аналіз проблем, а також робити виважені висновки. Калинюк В.Є. володіє методами наукових досліджень, вміло їх використовує в науково-дослідній роботі.

Зміст дисертації повною мірою відповідає темі досліджень. Обґрунтовані в дисертації рекомендації пройшли виробничу апробацію, що підтверджується відповідними документами. Отже, отримані при виконанні дослідження положення, висновки, пропозиції та рекомендації є достатньо обґрунтованими і достовірними.

Викладені в дисертаційній роботі наукові положення, висновки та пропозиції є аргументованими і достовірними. Це підтверджується вивченням і використанням в дослідженні значної кількості праць класиків теорії розвитку, теорії управління, повнотою джерел використаної інформації, багатим фактичним матеріалом, обґрунтуванням результатів дослідження з використанням розрахунків за допомогою ППП, відображенням змісту дослідження в опублікованих наукових роботах та доповідями автора про отримані результати на науково-практичних конференціях. На сьогодні значна частина розробок дисертанта знайшла своє практичне впровадження.

У дисертаційному дослідженні Калинюка В.Є. опрацьовано значну кількість вітчизняних та іноземних джерел із проблематики Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення. Про достатній рівень обізнаності з науковими результатами досліджень у світовому контексті свідчать опрацьовані здобувачем літературні джерела. Калинюк В.Є. в дослідницькій роботі проявив себе як кваліфікований науковець, який вміє самостійно ставити і вирішувати теоретичні та практичні задачі, показав високу працездатність.

В цілому слід зробити висновок, що виконане Калинюка В.Є. дослідження має достатньо високий рівень наукової новизни та практичного значення і заслуговує високої позитивної оцінки. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, спрямованим на вирішення актуальної і складної задачі.

Спираючись на вищесказане можна зробити висновок, що за рівнем свого виконання, науково-практичним значенням дисертаційна робота Калинюка Віктора Євгеновича на тему: «Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення», повністю відповідає вимогам щодо робіт, представлених на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка, а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання та зауваження:

Пілецька С.Т., д.е.н., професор, проф. кафедри економіки.

У сучасних умовах динамічних технологічних зрушень і нестабільного економічного середовища питання забезпечення економічної безпеки підприємств набуває особливої актуальності. З огляду на інтенсивне впровадження неотехнологій, що змінюють принципи функціонування виробничих систем і логіку конкурентної боротьби, виникає потреба у розробці нових підходів до управління ризиками та захисту ключових ресурсів

підприємства. Одним із таких напрямів є формування адаптивного механізму економічної безпеки, здатного реагувати на виклики, що виникають у процесі неотехнологічного відтворення.

Дисертаційна робота відповідає сучасним викликам трансформаційної економіки та умовам цифровізації економічного середовища. У роботі розглядається складний і багаторівневий процес забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в умовах стрімкого технологічного оновлення, що робить наукове дослідження значущим як у теоретичному, так і в прикладному аспектах. Аспірантом продемонстровано належний рівень володіння методологічним інструментарієм та здатність до формування інноваційних підходів у сфері управління економічною безпекою підприємства.

Автором було розвинуто індикаторно-практичний підхід до оцінювання складових економічної безпеки, що базується на аналізі можливостей, загроз і ризиків у процесі неотехнологічного відтворення. Запропонований підхід передбачає застосування інтегрального показника, який враховує функціональні компоненти економічної безпеки та визначається шляхом розрахунку сукупності індикаторів відповідно до їх відповідності допустимим межам щодо порогових значень.

Рівень теоретичної та практичної підготовки Калинюка В.Є. свідчить про його становлення як зрілого науковця, який вирізняється високою працездатністю, самодисципліною, широким кругозором, здатністю до логічного мислення та критичного аналізу наукових проблем, а також умінням формулювати ґрунтовні висновки. Калинюк В.Є. володіє сучасними методами наукового дослідження та ефективно застосовує їх у процесі виконання науково-дослідної роботи.

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що наукове дослідження, виконане Калинюком В.Є., відзначається високим рівнем новизни та має вагоме практичне значення. Представлена дисертаційна робота є самостійною науковою працею, спрямованою на розв'язання важливої й комплексної науково-прикладної проблеми, що підтверджує її актуальність та обґрунтовує високу позитивну оцінку.

Спираючись на вищесказане можна зробити висновок, що за рівнем свого виконання, науково-практичним значенням дисертаційна робота Калинюка Віктора Євгеновича на тему: «Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення», повністю відповідає вимогам щодо робіт, представлених на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка, а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Втім, запропонований автором адаптивно-індикаторний підхід з урахуванням зон економічної безпеки та вибору стратегії є оригінальним і цікавим авторським доробком. Проте, не зрозумілим є стратегії трансформації в залежності від зон економічної безпеки.

Доцільно підкреслити, що зазначене вище дискусійне положення не знижують практичної та наукової цінності роботи.

Побережна З. М., д.е.н., професор, професор кафедри логістики.

У сучасних умовах глобалізації, швидкої цифровізації та зростання конкуренції, економічна безпека підприємств стає ключовою умовою їх стійкого розвитку. Управління економічною безпекою полягає у розробці та впровадженні системи, яка включає в себе постійний моніторинг загроз, аналіз ризиків і вжиття заходів для зниження їх впливу. Підвищення рівня економічної безпеки можна досягти через диверсифікацію фінансових потоків,

розробку резервних планів та інтеграцію інноваційних технологій для моніторингу ринку. Адаптивне управління відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки підприємств до неотехнологічних умов, постійних змін і невизначеності зовнішнього середовища.

Саме тому, узагальнення теоретичних засад та розробка методичних підходів до формування механізму економічної безпеки в неотехнологічних умовах, що в подальшому забезпечить стійкий розвиток підприємства набувають особливої актуальності і потребують поглибленого вивчення і систематизації. Саме на це скерована дисертаційна робота Калинюка Віктора Євгеновича, яка присвячена формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення. Отримані результати дослідження Калинюка Віктора Євгеновича доповнюють напрацювання інших авторів із обраної теми та обґрунтовано доводять важливість вдосконалення теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо формування механізму економічної безпеки в неотехнологічних умовах. В дисертаційній роботі поглиблено теоретичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо застосування сучасних інтеграційних підходів для формування системи економічної безпеки, що дозволить мінімізувати негативний вплив на підприємство.

Запропонований в роботі концептуальний підхід до формування адаптивного механізму в системі економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення базується на інтеграції сучасних технологій та систематичного аналізу ризиків, що дозволяє підприємствам не лише ефективно реагувати на виклики, а й прогнозувати можливі загрози.

Сформульовані Калинюком Віктором Євгеновичем основні наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими. Виконана робота свідчить про глибоку оцінку автором наукових праць із зазначеної тематики. Здобувач у роботі використав загальнотеоретичні, спеціальні та міждисциплінарні методи наукового пізнання. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукового дослідження можна оцінити як високий.

Проте, не зважаючи на високу наукову та практичну цінність, варто зупинитись на таких дискусійних положеннях: автором запропонована схема ефективної системи адаптивних змін на підприємстві, що дозволяє врахувати важелі та заходи із мінімізації негативного впливу та загроз на підприємство. В контексті цього доцільно було б, охарактеризувати та класифікувати які саме закономірності, принципи та інструменти складатимуть базис формування системи економічної безпеки на підприємстві; наведені автором ключові домінанти реалізації тактичних заходів в межах запропонованих стратегій економічної безпеки варто було б доповнити описом результатів оцінювання ефективності запропонованих показників, через індикатори можливого підвищення рівня економічної безпеки, що в подальшому сприятиме більш чіткому розумінню пропонованих управлінських заходів.

Варто підкреслити, що зазначені вище дискусійні положення не знижують практичної та наукової цінності роботи, яка є значною.

Сімкова Т.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки.

Ознайомлення з дисертаційною роботою Калинюка Віктора Євгеновича на тему «Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення» представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» дозволило узагальнити позитивні аспекти та сформулювати побажання.

Так, підприємства існують в динамічному зовнішньому середовищі та розвиваються, адаптуючись до його змін. У зв'язку зі складністю та нестабільністю ринкового середовища підприємствам необхідно постійно вдосконалювати форми та методи функціонування. Щоб вижити і зберегти конкурентоспроможність у сучасних швидко мінливих умовах, підприємствам необхідно систематично підлаштовувати свою діяльність під середовище, що змінюється. Адаптація до змін на вітчизняних підприємствах має бути спрямована на реалізацію наявних і перспективних можливостей на підставі ринкових переваг підприємства, а не на розв'язання наявних проблем. Водночас забезпечення економічної безпеки підприємства має здійснюватися також на основі адаптивного підходу, який ґрунтується на формуванні та застосуванні наявного потенціалу підприємства як основи для підтримання і виявлення їх резервів. Саме тому слід відзначити, що дослідження проведено з особливо актуальної проблеми.

В ході дослідження, Калинюком В.Є. надано теоретичне обґрунтування сформульованим положенням, що більш детально розкривають суттєвість її наукової новизни, в ході роботи виконана мета і завдання дослідження.

Наукова новизна дисертаційного дослідження визначається особистим внеском автора в поглибленні теоретичних засад, удосконаленні методичних підходів і практичних положень щодо формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення.

Дисертантом запропоновано науково-практичний підхід до обґрунтування і вибору стратегій адаптації економічної безпеки підприємства за рівнями при неотехнологічному відтворенні, який, на відміну від існуючих, включає адаптивно-індикаторний підхід з урахуванням виділених і обґрунтованих зон економічної безпеки через побудовану матрицю (абсолютно безпечна, безпечна, умовно безпечна, нейтральна) та вибору стратегії (підтримки та зростання, зростання та пристосування, пристосування та посилення, а також адаптації та трансформації), та матрицю, побудовану залежно до наявного рівня економічної безпеки, що сприяє нейтралізації сучасних ризиків та загроз, реалізації можливостей на основі синергії наявних складових, а також створює основу для розробки комплексного інструментарію забезпечення системи економічної безпеки підприємства в цілому.

На підставі ґрунтового аналізу Калинюком В.Є. удосконалено організаційно-економічне забезпечення удосконалення складових системи економічної безпеки підприємства на стратегічному і тактичному рівнях в умовах неотехнологічного відтворення, який, на відміну від існуючих, представляє собою систему принципів його побудови та заходів, спрямованих на створення та підтримку стабільного функціонування підприємства через реалізацію вибраної стратегії економічної безпеки та забезпечення конкурентоспроможності в умовах неотехнологічного відтворення, а комплексний та системний підхід передбачає інтеграцію стратегічних та

тактичних напрямів для кожного підприємства, спрямованих на досягнення поставлених цілей.

Визначена система економічної безпеки підприємства в контексті встановлених джерел та спектру загроз за рівнями, яке, на відміну від існуючих, ґрунтується на дослідженні місцезнаходження економічної безпеки підприємства в неотехнологічному середовищі; розглянутих особливостях та структурі економічної безпеки в контексті формування передумов для її посилення або послаблення та виокремленні ролі зовнішнього поля як проміжної ланки між підприємством та зовнішнім середовищем в цьому процесі, що дозволить вчасно реагувати на загрози та небезпеки і адаптувати її.

Викладені в дисертаційній роботі наукові положення, висновки та пропозиції є аргументованими і достовірними, що підтверджується використаним в дослідженні обсягом наукових праць видатних науковців, багатим фактичним матеріалом, обґрунтуванням результатів дослідження.

Калинюк Віктор Євгенович проявив себе в дослідницькій роботі як кваліфікований науковець, який вміє самостійно формулювати і вирішувати теоретичні та практичні проблеми, показав високу працездатність.

В цілому слід зробити висновок, що виконане Калинюком В.Є. дослідження має достатньо високий рівень наукової новизни та практичного значення і заслуговує високої позитивної оцінки. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, спрямованим на вирішення актуальної і складної проблеми. Основні положення, пропозиції та заходи знайшли своє відображення в опублікованих автором наукових роботах, а також доповідях на науково-практичних конференціях. Подана до захисту дисертація має чітку структуру, написана грамотною науково-літературною мовою, зміст роботи розкритий в логічній послідовності, заходи та пропозиції підкріплено розрахунками, проілюстровано таблицями і схемами.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що за рівнем свого виконання, науково-практичним значенням дисертаційна робота Калинюка Віктора Євгеновича на тему: «Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення», повністю відповідає вимогам ВАК України щодо дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Прохорова Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Харківського Національного університету ім. Каразіна (м. Харків, Україна).

Підприємства функціонують в динамічному зовнішньому середовищі і розвивається і мають адаптуватися до його змін задля забезпечення їх стійкості. Складність і мінливість ринкового середовища вимагають від них постійного вдосконалення способів і методів господарювання. Адаптація до змін у вітчизняних підприємств повинна зосереджуватися на використанні існуючих і майбутніх можливостей на основі сильних сторін на ринку, а не на вирішенні існуючих проблем. Водночас, забезпечення економічної безпеки підприємства також має ґрунтуватися на адаптивному підході, використовуючи та використовуючи існуючі можливості підприємства як основу для збереження та визначення його резервів. Таким чином, варто зазначити, що дослідження було проведено

на дуже актуальну тему.

Дисертантом здійснено систематизацію сучасні підходи до визначення ролі і місця економічної безпеки підприємств із застосуванням системного підходу та визначити їх типи при неотехнологічному відтворенні; запропоновано удосконалення організаційно-економічного забезпечення на підставі обґрунтованих складових в системі економічної безпеки підприємства на стратегічному і тактичному рівнях при реалізації стратегій в умовах неотехнологічного відтворення. Результати дослідження достатньо висвітлена в наукових працях і конференціях різного рівня.

В цілому, дисертація відповідає вимогам для таких робіт, а її автор, Калинюк Віктор Євгенович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі 05 – Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 – Економіка.

Мушнікова Світлана Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління фінансами, облікової аналітики та моніторингу бізнесу Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро, Україна):

Динаміка середовища розвитку підприємств, потреба в інвестиціях, рівень проблем, пов'язаних з комп'ютеризацією та діджиталізацією, динаміка змін складових економічної стійкості та нехтування технологічними розробками у відтворенні новітніх технологій чітко вказують на необхідність створення механізмів адаптації системи економічної стійкості підприємств на основі розробки теоретичних положень, організаційних засад та методів підвищення рівня економічної стійкості підприємств у відтворенні новітніх технологій.

Автором коректно застосовано методи дослідження, що дозволило отримати і обґрунтувати розрахунки і удосконалити теоретико-методичний підхід оцінювання економічної безпеки підприємства, який має забезпечити належний ступінь проведення її оцінки в умовах неотехнологічного відтворення.

Позитивною стороною дослідження слід визнати удосконалений адаптивно-індикаторний підхід до вибору стратегій адаптації економічної безпеки підприємства за рівнями та забезпечує формування превентивних заходів в змінюваних умовах потреби інвестиціях при неотехнологічному відтворенні.

Підтримую Калинюка Віктора Євгеновича в його прагненні щодо здобуття ступеня доктора філософії з галузі 05 – Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 – Економіка.

Михальченко Ганна Григорівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємств, Харківського Національного університету ім. Каразіна (м. Харків, Україна).

Економічна безпека підприємства набуває особливого значення під час кризи. Вона може бути викликана економічними змінами, фінансовою нестабільністю, непередбачуваними подіями або іншими негативними факторами, які дестабілізуючи впливають на функціонування підприємства. У цьому випадку зростає потреба в інноваціях та пошуку можливостей для адаптації діяльності до швидкозмінних ринкових умов. Гнучкість і швидка реакція на зміни можуть допомогти підприємству зберегти себе

як економічну систему і, навіть, розвиватися. Забезпечення економічної безпеки підприємства під час нестабільності вимагає планування, стратегічного мислення, готовності до змін та ефективного використання ресурсів. Впровадження цих аспектів може зменшити ризики впровадження інноваційних технологій та підтримати стійкість підприємств в складних умовах здійснення діяльності.

Для нівелювання загроз Калинюком В.Є. розроблено концептуальний підхід до формування адаптивного механізму системи економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворенні. Він включає визначення сукупності процесів прийняття, реалізації і зміни економічної стратегії, а також ґрунтується на змістовних складових частин, інструментів, комплексних зон забезпечення, інструментів моніторингу економічних, соціальних тенденцій та інновацій. Його додатковою перевагою є врахування інтересів зацікавлених сторін і взаємозв'язок етапів прийняття рішення до змін і підходу до вибору моделі адаптації економічної безпеки підприємства, що сприятиме враховувати специфіку галузі та конкурентні переваги, в якій діє підприємство

Основні результати дисертаційної роботи знайшли відображення у 24 наукових працях, серед яких 2 статті (*Scopus, Web of Science*), 1 – в колективній монографії, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 14 тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій.

Я буду підтримувати Калинюка В.Є. щодо здобуття ним ступеня доктора філософії з галузі 05 – Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 – Економіка.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Калинюка Віктора Євгеновича на тему «Формування адаптивного механізму
економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення», поданої
на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 05 – Соціальні та поведінкові науки зі
спеціальності 051 – Економіка**

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Для забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності транспортних підприємств України на внутрішньому та міжнародному ринку необхідно кардинально оновити технічну та технологічну базу підприємств, орієнтуючись на цифровізацію, розвиток високоінтелектуальних технологій та інтеграцію в глобальну систему транспортних зв'язків. Досягнення цих цілей вимагає значних інвестицій, залучення яких ускладнюється через низьку ефективність управлінських процесів в інвестиційній сфері підприємств.

Стан економічної безпеки підприємств безпосередньо впливає на стабільність і розвиток національної економіки, що підкреслює його важливість для забезпечення економічного розвитку та внутрішньої стійкості країни. Вивчення ролі економічної безпеки підприємства в загальній системі економічної безпеки є актуальним завданням з кількох причин. По-перше, підприємства є основними двигунами економічного розвитку, і їх успіх чи життєздатність безпосередньо впливають на загальний післявоєнний економічний стан держави. По-друге, ризики та загрози для підприємств можуть мати системний характер і

спричиняти економічну нестабільність на рівні держави. Тому забезпечення ефективної економічної безпеки підприємств на підставі системного підходу є ключовим фактором для досягнення загальної стійкості економіки. Крім того, дослідження економічної безпеки підприємства допомагає розробляти та впроваджувати ефективні стратегії щодо попередження та усунення ризиків, а також удосконалювати інструменти адаптації до змін в цій сфері. Такий підхід зміцнює здатність підприємств протистояти внутрішнім та зовнішнім викликам, що, в свою чергу, сприяє посиленню економічної безпеки країни. Враховуючи тісний зв'язок між економічною безпекою підприємства і загальною економічною ситуацією в державі, досягнення стійкості підприємств є важливим елементом стабільності національної економіки в цілому.

Динамічне середовище розвитку підприємств, рівень інвестиційних потреб, обсяг проблем, пов'язаних з інтелектуалізацією і діджиталізацією, динаміка змін в складових економічної безпеки та ігнорування технологічних розробок в неотехнологічному відтворенні роблять очевидною необхідність створення адаптивного механізму в системі економічної безпеки підприємства при умовах неотехнологічного відтворення на основі розвитку теоретичних положень, організаційних засад та методів підвищення рівня економічної безпеки на підприємствах

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційне дослідження виконано згідно з планом науково-дослідних робіт Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» МОН України за темою «Мотиваційне управління економічними системами в умовах інтелектуально-цифровізаційної трансформації» (номер державної реєстрації 0118U004287), в межах якої автором розроблено теоретико-методичний підхід оцінювання економічної безпеки підприємства.

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі «Економіка» з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 – Економіка в КАІ (зокрема, ОК 1.2.2 «Економічне забезпечення наукових досліджень», ОК 1.3.4 «Математичні методи, моделі та інформаційні технології» та ОК 1.3.5 «Проектний консалтинг»).

3. Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є удосконалення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо формування адаптивного механізму в системі економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення.

4. Об'єкт дослідження – процес удосконалення економічної безпеки підприємства.

5. Предмет дослідження – теоретичні положення, методичні засади і практичні рекомендації щодо формування адаптивного механізму в системі економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення.

6. Методи дослідження:

порівняльний аналіз і графічний метод – для відображення сучасного стану і тенденцій розвитку транспортної галузі та підприємств на підставі передумов формування їх економічної безпеки при неотехнологічному відтворенні; *систематизація і класифікація* – при упорядкуванні системи економічної безпеки підприємства в контексті визначення факторів впливу, джерел та спектру загроз за рівнями в архітектоніці неотехнологічного відтворення; *логіко-діалектичний* – щодо удосконалення теоретико-методичного підходу оцінювання економічної безпеки підприємства та її вплив на неотехнологічне відтворення;

при розвиненні концептуальних основ механізму формування стратегій адаптації економічної безпеки підприємства на підставі розробленої структурно-функціональної моделі; *абстрактно-логічний* – при удосконаленні науково-практичного підходу до вибору (обґрунтування) стратегій адаптації економічної безпеки підприємства за рівнями; *структурно-функціональний* – при розвиненні теоретико-методичний підходу до оцінки складових в системі економічної безпеки; *морфологічний аналіз* – для уточнення сутності наукового понять «економічна безпека підприємства» і «система економічної безпеки підприємства» в контексті встановлених джерел та спектру загроз за рівнями; *експертний і розрахунково-аналітичний* – при розробці адаптивно-індикаторного підходу до вибору стратегій адаптації економічної безпеки підприємства за рівнями при неотехнологічному відтворенні; *аналізу та синтезу* – при розвиненні концептуального підходу до формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення.

7. Наукова новизна дослідження: Найбільш важливі результати дослідження, що містять елементи наукової новизни, полягають у такому:

удосконалено:

- адаптивно-індикаторний підхід до обґрунтування і вибору стратегій адаптації економічної безпеки підприємства за рівнями при неотехнологічному відтворенні який, на відміну від існуючих, включає адаптивно-індикаторний підхід з урахуванням виділених і обґрунтованих зон економічної безпеки через побудовану матрицю (абсолютно безпечна, безпечна, умовно безпечна, нейтральна) та вибору стратегії (підтримки та зростання, зростання та пристосування, пристосування та посилення, а також адаптації та трансформації), що сприяє нейтралізації сучасних ризиків та загроз, реалізації можливостей на основі синергії наявних складових, а також створює основу для розробки комплексного інструментарію забезпечення економічної безпеки підприємства в цілому;

- концептуальні основи механізму формування стратегій адаптації економічної безпеки підприємства при неотехнологічному відтворенні; впровадження якої на підставі розробленої структурно-функціональної моделі дасть можливість на основі визначення логічних взаємозв'язків між функціональними складовими розробити ефективну систему стратегічного та тактичного планування економічної діяльності підприємства в контексті неотехнологічного відтворення, що дозволяє виконувати систематичний аналіз діяльності підприємства, фокусуючи увагу на стандартних, щоденних функціях і засобах впливу, які підтримують ці функції;

- систематизація сучасних підходів до встановлення ролі і місця економічної безпеки підприємств із застосуванням системного підходу та визначено їх типи і визначення економічної безпеки підприємства в контексті встановлених джерел та спектру загроз за рівнями, яке, на відміну від існуючих, ґрунтується на дослідженні місцезнаходження економічної безпеки підприємства в розробленій архітектоніці неотехнологічного відтворення на підприємстві, розглянутих особливостях та структурі економічної безпеки в контексті формування передумов для її посилення або послаблення та виокремленні ролі зовнішнього поля як проміжної ланки між підприємством та зовнішнім середовищем в цьому процесі, що дозволить вчасно реагувати на загрози і небезпеки і її адаптувати до змін;

- організаційно-економічне забезпечення удосконалення складових економічної безпеки підприємства на стратегічному і тактичному рівнях в умовах неотехнологічного відтворення, яке, на відміну від існуючих, представляє собою систему принципів його побудови та заходів, спрямованих на створення та підтримку стабільного функціонування підприємства, оцінювання ефективності впровадження стратегічних орієнтирів та тактичних заходів, підтвердженням або спростуванням прогнозів, отриманих за допомогою розробленої імітаційної моделі, а комплексний та системний підхід передбачає інтеграцію розроблених для кожного підприємства стратегічних та тактичних заходів для сформульованої стратегії на досягнення поставлених цілей;

набули подальшого розвитку:

- концептуальний підхід до формування адаптивного механізму в системі економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення який, на відміну від існуючих, включає визначення сукупності процесів прийняття, реалізації і зміни економічної стратегії, ґрунтується на змістовних складових частин, інструментів, комплексних зон забезпечення, інструментів моніторингу економічних, соціальних тенденцій та інновацій, врахування інтересів зацікавлених сторін і взаємозв'язок етапів прийняття рішення до змін і підходу до вибору моделі адаптації економічної безпеки підприємства, що сприятиме враховувати специфіку галузі та конкурентні переваги, в якій діє підприємство;

- індикаторно-практичний підхід до оцінки складових економічної безпеки через можливості, загрози та ризики при неотехнологічному відтворенні який, на відміну від існуючих, ґрунтується на комплексному показнику, враховує функціональні складові (фінансову, виробничо-збутову, техніко-технологічну, кадрову; та оцінюється на підставі розрахунку сукупності індикаторів через знаходження їх в межах допустимого діапазону до порогових значень, а також при тому, що порогове значення одного індикатора не знаходиться в конфлікті з іншим. що сприятиме визначенню рівня економічної безпеки підприємства і обґрунтованому вибору адаптивної стратегії;

- теоретико-методичний підхід до оцінювання економічної безпеки підприємства та її вплив на неотехнологічне відтворення, який, на відміну від існуючих, включає модель адаптації економічної безпеки підприємства до змін, в основу якої покладено інституціональні умови та особливості, фактори впливу на економічну безпеку підприємства і обґрунтована система показників для оцінювання забезпечуючих складових. використовуючи систему показників економічної безпеки підприємства, можливі неотехнології та неоідеї, які забезпечать успішне функціонування його в умовах неотехнологічного відтворення.

8. Теоретичне значення. Результатом дослідження є теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що полягає в обґрунтуванні теоретичних і науково-практичних основ формування адаптаційного механізму економічної безпеки підприємств, а також у розробці комплексного інструментарію для реалізації запланованих напрямів удосконалення економічної безпеки підприємств в умовах неотехнологічного відтворення, що мають істотне значення для галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» та спеціальності 051 – «Економіка» та підтверджуються оприлюдненими статтями і тезами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризується єдністю змісту.

9. Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що отримані в дисертації теоретико-методичні положення і практичні рекомендації можуть бути використані в процесі обґрунтування стратегічних і тактичних напрямів реалізації адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення. Практичні результати є такими.

1. Розроблено адаптивно-індикаторний підхід до обґрунтування і вибору стратегій адаптації економічної безпеки підприємства за її рівнями при неотехнологічному відтворенні.

2. Розроблено концептуальні основи механізму формування стратегій адаптації системи економічної безпеки підприємства при неотехнологічному відтворенні

3. Виконано систематизацію сучасних підходів до встановлення ролі і місця економічної безпеки підприємств із застосуванням системного підходу та визначено їх типи і визначення економічної безпеки підприємства в контексті встановлених джерел та спектру загроз за рівнями.

4. Удосконалено організаційно-економічне забезпечення удосконалення складових економічної безпеки підприємства на стратегічному і тактичному рівнях в умовах неотехнологічного відтворення.

5. Розроблено концептуальні основи механізму формування стратегій адаптації економічної безпеки підприємства при неотехнологічному відтворенні; впровадження якої на підставі розробленої структурно-функціональної моделі дасть можливість на основі визначення логічних взаємозв'язків між функціональними складовими.

6. Розвинуто індикаторно-практичний підхід до оцінки складових економічної безпеки через можливості, загрози та ризики при неотехнологічному відтворенні, ґрунтується на комплексному показнику, враховує функціональні складові та оцінюється на підставі розрахунку сукупності індикаторів через знаходження їх в межах допустимого діапазону до порогових значень.

Розроблений інструментарій суттєво покращує адаптивність підприємств при врахуванні напрямів неотехнологічного відтворення, скорочують терміни обґрунтування стратегій та зменшують трудомісткість оновлення організаційно-економічного забезпечення, що призводить до значного економічного ефекту. При цьому підвищується конкурентоздатність підприємств через вчасне адаптування до змін і підтриманні економічної безпеки на визначеному рівні.

Основні результати дисертації впроваджені у діяльність: Української асоціації Управління проектами «УКРНЕТ» - теоретико-методичний підхід оцінювання економічної безпеки підприємства, що сприяє нейтралізації сучасних ризиків та загроз і може бути використаний на підприємстві для розробки комплексного інструментарію діагностики та забезпечення економічної безпеки в умовах неотехнологічного відтворення. (довідка про впровадження від 19.11.2024 № 88); для формування стратегії адаптації економічної безпеки підприємства через запропонований механізм з урахуванням елементів неотехнологічного відтворення в процесі структурно-організаційних та адаптивних змін підприємства (довідка про впровадження ТОВ «БУРАН Груп № 132-15 від 17.12.2024); використано організаційно-економічне забезпечення удосконалення складових системи економічної безпеки підприємства на стратегічному і тактичному рівнях при реалізації

стратегій (довідка про впровадження ФОП «Маковоз Ю.О. № 182-08 від 19.12.2024); дозволяє розробити превентивні заходи у вирішенні проблем забезпечення економічної безпеки, що сприяють нейтралізації сучасних ризиків та загроз, реалізації можливостей на основі синергії наявних складових, а також створює основу для розробки комплексного інструментарію її діагностики (довідка про впровадження ПП «ФІРМА БУРАН № 84.16 від 20.11.2024).

Результати даної дисертаційної роботи запроваджено у навчальний процес кафедри як матеріал лекцій та практичних занять за освітньо – професійною програмою «Економіка підприємства» при викладанні на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти дисциплін – «Проектний аналіз і оцінювання ризиків», «Соціально-економічна безпека підприємства»; на другому (магістерському) – «Управління фінансово-економічною безпекою авіапідприємства» (довідка про впровадження від 06.03.2025 № 534/11.02).

10. Особистий внесок здобувача. Дисертація «Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення» Калинюка Віктора Євгеновича є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

11. Апробація результатів дослідження. Найважливіші ідеї, висновки, рекомендації, отримані в дисертації, оприлюднені на наукових та науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, всеукраїнських та за міжнародною участю: «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» (Київ, 2021, 2023, 2024); «Світ наукових досліджень» (Тернопіль, 2022); «Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології» (Київ, 2023); ABIA (Київ, 2023, 2024); «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 2021, 2023, 2024); «Стратегічні орієнтири розвитку економіки, обліку, фінансів та права» (Кременчук, 2023); «Rozwój społeczny wobec wartościetyka – technika – społeczeństwo» (Katowice, Polska, 2023, 2024), «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (Дніпро, 2024); «Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій» (Харків, 2025).

12. Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи знайшли відображення у 24 наукових працях, серед яких 2 статті у виданнях, проіндексованих у базі даних Scopus та Web of Science Core Collection, одноосібний розділ у колективній монографії, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 14 тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 9,95 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 7,92 ум.-друк. арк.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

(які входять до переліку МОН України)

1. Арєф'єва О. В., Калинюк В. Є. Теоретичне підґрунтя формування адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний вісник*. 2022. №3. С. 123-130. <https://doi.org/10.33271/ebdut/79.123> ISSN 2709-6459, Економічний вісник.

Особистий внесок здобувача: розроблено зміст, послідовність етапів адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства та основні його елементів).

Особистий внесок Ареф'євої О. В.: полягає у визначенні і обґрунтуванні принципів забезпечення фінансової безпеки підприємства, формулюванні складу основних елементів адаптивного управління фінансовою безпекою підприємства).

2. Калинюк В. Є. Сучасні наукові підходи до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Бізнес Інформ*. 2022. №12. С. 221–228. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-221-228> ISSN 2222-4459, Бізнес Інформ.
3. Калинюк В. Є. Науково-методичний підхід до формування економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник*. 2023. № 3. С.151-160. <https://doi.org/10.33271/ebdut/83.151> ISSN 2709-6459, Економічний вісник.
4. Калинюк В. Є. Концептуальний підхід щодо адаптації економічної безпеки підприємства. *Проблеми економіки*. 2023. №3. С. 187–194. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-187-194> ISSN 2311-1186, Проблеми економіки.
5. Калинюк В. Є. Місце економічної безпеки підприємства в загальній системі економічної безпеки. *Економічний аналіз*. 2023 №3. С. 33-41. <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/5829> ISSN 2219-4649, Економічний аналіз.
6. Ареф'єва О. В., Калинюк В. Є. Організаційно-економічне забезпечення удосконалення складових системи економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 11. С. 1-22. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14982473> <https://econp.com.ua/index.php/journal/issue/view/10> ISSN 2786-9431

Особистий внесок здобувача: досліджено теоретичні і практичні аспекти організаційно-економічного забезпечення удосконалення складових системи економічної безпеки підприємства.

Особистий внесок Ареф'євої О. В.: принципи формування організаційно-економічного забезпечення складових в системі економічної безпеки підприємств.

7. Калинюк В. Є. Концептуальні аспекти механізму формування стратегій адаптації економічної безпеки при неотехнологічному відтворенні. *Економічний аналіз*. 2024 №4. С. 501-510. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.501> ISSN 2219-4649 Економічний аналіз.

Статті в іноземних виданнях:

8. Arefieva O., Tytykalo V., Kalyniuk V., Sytnik N., & Gnitetskyi I. (2023). Formation of the Adaptive Management System for the Economic Security of Enterprises in the COVID-19 Context. *Journal of the University of Zulia*, 14(40), 539-554. <https://produccioncientificaluz.org/index.php/rluz/article/view/40083> ISSN 0041-8811 (*Web of Science*). DOI: <https://doi.org/10.46925/rdluz.40.30>

Особистий внесок здобувача: обґрунтовано складові, які має забезпечити підприємство при формуванні системи адаптивного управління економічною безпекою підприємств в умовах змін).

9. Tytykalo V., Kovalenko N., Pohrebniak A., Nahorna I., Kalyniuk V. (2023). Assessment of adaptive management of economic security of enterprises in the context of globalization challenges and sustainable development. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, Vol. 18, No. 4, pp. 1271-1281. DOI:10.18280/ijstdp.180432 (*Scopus, Q4*). <https://www.iieta.org/journals/ijstdp/paper/10.18280/ijstdp.180432> ISSN: 1258-5769.

(особистий внесок здобувача: запропоновано заходи щодо реалізації адаптивного управління економічною безпекою підприємства згідно запропонованого методичного підходу).

Одноосібні монографії або одноосібні розділи у колективних монографіях:

10. Калинюк В. Є. Теоретико-методичний підхід оцінювання економічної безпеки підприємства. Детермінанти інноваційного розвитку соціально-економічних систем в умовах інтелектуально-цифровізаційного простору. Монографія. За редакцією Ареф'євої О.В. К.: ФОП Маслаков, 2025. С. 144-174. ISBN 978-617-549-499-8

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. Ареф'єва О. В., Калинюк В. Є. Забезпечення фінансової стійкості підприємства при реалізації змін. *Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 жовт. 2021 р.). К. : НАУ, 2021. Т. 2. С. 35–37.

12. Ареф'єва О. В., Калинюк В. Є. Загрози фінансовій безпеці підприємств при здійсненні інноваційних процесів. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14-15 квіт. 2022 р.). К. : НАУ, 2022. С. 12–15.

13. Калинюк В. Є. Інноваційне управління ресурсним забезпеченням. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13-14 квіт.). К. : НАУ, 2023. С. 81–83.

14. Калинюк В. Є. Проактивний підхід інтегрування новітніх технологій для зниження ризиків діяльності та економічної безпеки підприємства. *Авіація в XXI столітті – Безпека в авіації та космічні технології* : матеріали XI Всесвітнього конгресу. (м. Київ, 25-27 вересня 2024 р.). К. : НАУ, 2024. С. 4.60–4.63.

15. Калинюк В. Є. Соціальні аспекти підвищення економічної безпеки підприємства. *Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 1-3 берез. 2023 р.). К. : НАУ, 2023. С. 63–65.

16. Калинюк В. Є. Забезпечення адаптивного механізму в системі економічної безпеки. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки* : матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 11-12 квіт. 2024 р.). Дніпро : ІПБТ УДУНТ, 2024. С. 126–130.

17. Калинюк В. Є. Особливості побудови структури неотехнологічного відтворення на підприємстві. *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами* : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11-12 квіт. 2024 р.). К. : НАУ, 2024. С. 78–81.

18. Калинюк В. Є. Роль адаптивного управління в забезпеченні економічної безпеки підприємств в умовах постійних змін. *Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 06-07 лют. 2025 р.). Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2025. С. 196–198.

19. Калинюк В. Є. Макроекономічні передумови формування економічної безпеки підприємств транспорту. *Стратегічні орієнтири розвитку економіки, обліку, фінансів та права* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 30 серп. 2023 р.). Кременчук : ЦФЕНД, 2023. С. 19–20.

20. Калинюк В. Є. Тенденції розвитку транспортних підприємств при динаміці змін. *Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 лист. 2023 р.). К. : НАУ, 2023. С. 86–88.

21. Калинюк В. Є. Економічний потенціал підприємства як передумова зміцнення його економічної безпеки. *Світ наукових досліджень* : матеріали Міжнар. мультидисциплінар. наук. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 19-20 груд 2022 р.). Тернопіль : О-П Шпак В. Б., 2022. С. 35–36.

22. Калинюк В. Є. Формування та розподіл прибутку на інноваційному підприємстві. *ABIA-2023* : матеріали XVI Міжнар. наук.-техн. конф. (м. Київ, 18-20 квіт. 2023 р.). К. : НАУ, 2023. С. 24.39–24.41. URL : <https://conference.nau.edu.ua/index.php/AVIA/AVIA2023/paper/view/9377/7772>

23. Kalyniuk V. Adaptive processes as a condition for the development of the enterprise. *Rozwój społeczny wobec wartości. Etyka – Technika – Społeczeństwo* : materiał IX Międzynar. interdyscyplinarna конф. nauk. (m. Wisła, 26-28 września 2023 r.). Polska : Politechnika Śląska, 2023. pp. 81–82.

24. Kalyniuk V. System of economic security in the era of neotechnologies: formation of adaptive strategies. *Rozwój społeczny wobec wartości. Etyka – Technika – Społeczeństwo* : materiał X Międzynar. interdyscyplinarna конф. nauk. (m. Wisła, 24-26 września 2024 r.). Polska : Politechnika Śląska, 2024. P. 60.

13. Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, 3 розділів основної частини, висновків і списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 210 сторінок, із них – 180 основного тексту. Робота містить 28 рисунків, 18 таблиць, 4 додатки. Список використаних джерел налічує 187 найменувань.

14. Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Калинюк В.Є. проявив себе як творчий дослідник і науковець, здатний самостійно на високому науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання. Він повною мірою володіє сучасними підходами і методами щодо формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення, має належний рівень теоретичної та практичної підготовки.

15. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Матеріали дослідження оформлені у відповідності до вимог Міністерства освіти і науки України.

16. Відповідність принципам академічної доброчесності.

Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень, джерела використаної інформації.

17. Рецензенти рекомендують: відповідно до **п.п. 15, 16** Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, **пропонується такий склад разової ради:**

Голова ради:

Побережна Заріна Миколаївна – д.е.н., професор, професор кафедри логістики Факультету транспорту і логістики КАІ.

Рецензенти:

Пілецька Саміра Тимофіївна – д.е.н., професор, професор кафедри економіки Факультету економіки та бізнес-адміністрування КАІ.

Сімкова Тетяна Олексіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки Факультету економіки та бізнес-адміністрування КАІ.

Офіційні опоненти:

Маслак Ольга Іванівна – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки Кременчуцького національного університету ім. Михайла Остроградського (м. Кременчук, Україна);

Прохорова Вікторія Володимирівна – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Харківського Національного університету ім. Каразіна (м. Харків, Україна).

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реальний чи потенційний конфлікт інтересів щодо здобувача Калинюка Віктора Євгеновича (зокрема, є його близькою особою) та/або його наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації Калинюка Віктора Євгеновича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Калинюка Віктора Євгеновича на тему “Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення”.

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Калинюка Віктора Євгеновича відповідає спеціальності 051 “Економіка” та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу “Формування адаптивного механізму економічної безпеки підприємства в умовах неотехнологічного відтворення”, подану Калинюком Віктором Євгеновичем на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки”, за спеціальністю 051 – Економіка”.

4. Рекомендувати Вченій раді затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Побережна Заріна Миколаївна, д.е.н., професор, професор кафедри логістики Факультету транспорту і логістики КАІ.

Рецензенти:

Пілецька Саміра Тимофіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки Факультету економіки та бізнес-адміністрування КАІ.

Сімкова Тетяна Олексіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки Факультету економіки та бізнес-адміністрування КАІ.

Офіційні опоненти:

Маслак Ольга Іванівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки Кременчуцького національного університету ім. Михайла Остроградського (м. Кременчук, Україна);

Прохорова Вікторія Володимирівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Харківського Національного університету ім. Каразіна (м. Харків, Україна).

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Калинюка Віктора Євгеновича:

“за” – 17

“проти” – немає

“утримались” – немає

Головуючий на засіданні:

професор кафедри економіки КАІ,
д.е.н., професор

Саміра ПІЛЕЦЬКА

Секретар засідання:

доцент кафедри економіки КАІ,
к.е.н.

Наталія САФОНІК

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень та
трансферу технологій КАІ,
д.т.н., професор

Сергій ГНАТЮК